

چراغ قرمز شد؛ بفرمایید!

مهارت‌های ضروری برای انجام مصاحبه در برنامه‌های زنده رادیو

❖ ترجمه، تهیه و گردآوری: حمیدرضا نجفی
کارشناس ارشد مدیریت رسانه و مدیر تألیف و
ترجمه اداره کل پژوهش‌های رادیو

آنها را لحظه‌ای طرح کنید. اگر مصاحبه‌شونده خوش صحبت است، به پرسش‌های کمتری نیاز دارید. اگر مهمان شما آدم پرحرفی است، برای یک مصاحبه ۱۰ دقیقه‌ای می‌توانید پرسش‌های شش‌گانه را مطرح کنید. به طور معمول، در هر مصاحبه رادیویی، این پرسش‌ها مطرح است: چه کسی، چه چیز، چه زمان، کجا، چرا و چگونه؟ قبل از شروع مصاحبه چگونگی معرفی مصاحبه‌شونده و موضوع مصاحبه را بنویسید. بهترین نقش و تأثیر این معرفی آن است که شنونده را جذب می‌کند. این امر باعث می‌شود که مصاحبه جذاب و گیرا شود. نکته مهم دیگر این‌که، برای شنوندگان رادیو حتماً علت دعوتشان را به شنیدن مصاحبه توضیح دهید. سعی نکنید معرفی و مقدمه مصاحبه را به یکباره ارائه کنید. قدری درباره آن فکر کنید و مهمان خود را در فضایی آرام قرار دهید. پرسش‌های بعدی را آماده و در ضمن، آمادگی‌های ضروری فنی استودیو را بررسی نمایید. فراموش نکنید که قبل از شروع

پیش از آغاز چه کارهایی باید کرد؟ ابتدا باید هدف مصاحبه را برای خودتان روشن کنید؛ این به معنای تمرکز بر روی مصاحبه است. در واقع از کسی که با او مصاحبه می‌کنید انتظار دارید چه اطلاعات جدیدی به شما بدهد؟ آیا به اهمیت موضوع مصاحبه اطمینان دارید؟ به بیان دیگر، آیا این مصاحبه به نفع شنوندگان هست یا نه؟ قبل از آغاز، ضمن یک مکالمه تلفنی با مصاحبه‌شوندگان خود بررسی کنید که آیا آنها درباره موضوع موردبحث می‌توانند آنقدر خوب صحبت کنند که مردم عادی آن سخنان را درک کنند؛ اگر چنین است آنها را برای مصاحبه دعوت کنید، در غیر این صورت از آنها به خاطر اطلاعات مفیدی که ارائه داده‌اند تشکر کنید و به دنبال مهمان دیگری بروید. پرسش‌هایی را که می‌خواهید در یک مصاحبه زنده مطرح کنید، باید از قبل آماده کرده باشید. یک مصاحبه خوب دارای «آغاز، میانه و پایان» است. با طرح‌ریزی قبلی پرسش‌ها مجبور نمی‌شوید

مصاحبه باید نام مصاحبه‌شونده را ذکر و او را به شنوندگان معرفی کنید.

در زمان پخش چه کارهایی را باید

انجام داد؟

کاملاً آرام و از روی برنامه‌ریزی عمل کنید. اگر مضطرب باشید، مهمان برنامه نیز مضطرب می‌شود. بهترین راه برای آرامش مصاحبه‌شونده، آرامش خودتان است. پرسش‌های خود را کوتاه و مستقیم مطرح کنید. شنوندگان برنامه دوست دارند صحبت‌های مهمان شما را بشنوند، نه صحبت‌های شما را. شما موظف هستید مهمان برنامه را در صحبت کردن درباره موضوع و مسئله اصلی مصاحبه، هدایت کنید. هرگز در مصاحبه موضع خاصی نداشته باشید، زیرا این نقش و وظیفه شما نیست. البته این به آن معنا نیست که نباید سؤالات انتقادی مطرح کنید، بلکه مراد این است که مسئله را به صورت شخصی درنیابید. از طرح پرسش‌های طولانی خودداری کنید، زیرا این امر نشان‌دهنده آن است که خودتان هم به خوبی پرسش‌ها را نفهمیده‌اید؛ به ویژه اگر مهمان‌تان نیز از شما بخواهد دوباره پرسش را تکرار کنید. به دنبال پرسش‌هایی باشید که از قبل آماده کرده‌اید. اگر صحبت جالبی پیش آمد و شما فرصت داشتید، می‌توانید به دنبال آن بروید و دوباره به پرسش‌های خودتان برگردید و مصاحبه را در مسیر واقعی آن قرار دهید. از بیان سخنان و کلمات غیررایج خودداری کنید. اگر مصاحبه‌شونده اصطلاحی به کار برد که برای مخاطبان قابل فهم نبود، از او بخواهید معنی آن را نیز توضیح دهد؛ زیرا همه شنوندگان مصاحبه، کارشناس نیستند. از اصطلاحات اختصاری استفاده نکنید و اگر در پاره‌ای موارد آنها را به کار بردید، معنی آن را نیز بیان کنید. فرض را بر این نگذارید که شنونده‌هایتان معنی اصطلاحات اختصاری را می‌دانند. از به کار بردن اصطلاحات فنی که فقط افراد متخصص در رشته‌ای خاص آن را می‌دانند، خودداری کنید. چشمتان به ساعت باشد. اگر مصاحبه برای ۱۰ دقیقه برنامه‌ریزی شده، مدت آن نباید کمتر یا بیشتر شود.

بعد از مصاحبه چه کارهایی باید

انجام داد؟

اگر مصاحبه را ضبط کرده‌اید یکبار آن را گوش کنید و ببینید در مصاحبه‌های بعدی چه کارهای

متفاوتی باید انجام دهید. عادت کنید که صدایتان را از طریق ضبط بشنوید. ممکن است هر کس بگوید صدای من اینگونه نیست. به آنچه واقعاً انجام می‌دهید فکر کنید و سپس به آن عادت کنید. به صدایتان آنگونه گوش کنید که گویی شنونده‌ای هستید که گوینده را نمی‌شناسید. آیا همه گام‌هایی را که ذکر شد، به ترتیب برداشته‌اید؟ از تمامی تجربیات خود برای انجام مصاحبه بعدی بهره ببرید.

از دیگر کسانی که در زمان اجرای مصاحبه با شما همکاری داشته‌اند، نظرخواهی کنید و دیدگاه آنها را راجع به مصاحبه خود جویا شوید. از مسئول برنامه خود نیز در ایستگاهی که کار می‌کنید، نظرخواهی کنید. گذشته از همه اینها، به خاطر داشته باشید که مصاحبه یک هنر است نه یک علم و نمی‌توان راه و روش درست و دقیقی درباره چگونگی انجام مصاحبه ارائه کرد. سبک و شیوه خود را توسعه دهید و بیشتر بر روی آن کار کنید.

پرسش‌ها

پرسش‌ها به فرایند مصاحبه کمک می‌کنند و سبب توسعه انواع مختلف آن می‌شوند، اما این به معنای کارایی تمام‌عیار فرایند نیست. با وجود این، فرایند مذکور به شما می‌گوید که چگونه کار کنید. البته همه می‌توانیم این توانایی را از طریق داشتن منابعی که پاسخ‌های ناخودآگاه ما را به برخی پرسش‌های مستقیم پیوند می‌دهند، به دست بیاوریم. با ضبط کردن پاسخ‌هایتان می‌توانید به این نتیجه برسید که مواد لازم و کافی جهت تقویت بیانتان را دارید. کاستن و تنظیم دوباره پاسخ‌هایتان با به کارگیری ویرایش دیجیتال صدا تقریباً همه آن چیزی است که لازم دارید.

اگر می‌خواهید از این روش استفاده کنید، باید گام‌هایی در جهت ضبط یک مصاحبه با کیفیت نیز بردارید.

مهارت‌ها

شاید شما بتوانید به پرسش‌های مصاحبه در خلوت خود در خانه و یا در اداره در مقابل میکروفون پاسخ دهید، اما اگر فردی به‌عنوان مصاحبه‌کننده با شما صحبت کند، سبب تحریک ذهن خودآگاه شما می‌شود و دیگر احساس آرامش نخواهید کرد. این فرد می‌تواند یک دوست آشنا و یا یک همکار باشد. این کار تا حدودی سرگرم‌کننده

است، اما به‌هرحال مصاحبه‌کننده باید با شما در برخی مسائل هم‌عقیده باشد.

خط‌مشی‌ها

اول آنکه پرسش‌ها را به‌طور کامل از روی کاغذ بخوانید و حفظ کنید، آنچنان که دیگر نیازی به کاغذ نداشته باشید. با مصاحبه‌شونده ارتباط و تماس رودررو داشته باشید. این کار به مصاحبه‌شونده کمک می‌کند تا آرام و راحت باشد و به‌طور طبیعی به پرسش‌ها پاسخ دهد.

دوم آنکه به مصاحبه‌شونده اجازه دهید افکارش را تکمیل کند. مداخله و قطع کردن کلام مصاحبه‌شونده می‌تواند سبب از دست رفتن تمرکز فکری وی شود و او را از مسئله اصلی دور کند؛ آنچنان که شاید به سختی بتواند اطلاعات موردنظر را منتقل نماید. به او اجازه و فرصت بدهید که زمان پایان یافتن پاسخ پرسش بعدی را تعیین کند؛ بنابراین کلام او را قطع نکنید.

سوم آنکه در صورت ضرورت از قوه ادراک خود جهت بررسی هر چه بیشتر پاسخ‌ها استفاده کنید. تفکر اولیه مردم درباره یک پرسش، گستره حافظه آنها را محدود می‌کند؛ از طرح پرسش‌هایی که توضیحاتی خاص می‌خواهند و پاسخ‌های عمومی را طبقه‌بندی می‌کنند، خودداری کنید.

چهارم آنکه اگر واقعه مربوط به اطلاعاتی است که دردناک و غم‌انگیز است و در زندگی مصاحبه‌شونده تأثیر دارد، در زمان برقراری ارتباط با او دقت لازم را مبذول دارید. در بیشتر موقعیت‌ها که مصاحبه‌کننده به انجام مصاحبه می‌پردازد، سعی می‌کند مصاحبه‌شونده را در وضعیت خوبی قرار دهد؛ زیرا در مصاحبه‌های دیگر شاید لازم نباشد به دنبال احساسی باشید که مصاحبه شما را تأثیرگذار کند و اگر مصاحبه‌ای راحت و طبیعی انجام دهید به نتیجه بهتری می‌رسید.

سرانجام آنکه مصاحبه‌کننده و مصاحبه‌شونده باید راحت باشند؛ در صندلی‌های راحت قرار بگیرند، آب خوردن در کنارشان باشد و وضعیت میکروفون آنها طوری باشد که مانع راحتی آنان نشود.

موضوعات فردی

در اینجا به‌عنوان نمونه، تعدادی از پرسش‌های مربوط به موضوعات فردی، در ارتباط با شخصیت و خاطرات یک فرد مهم، ذکر می‌شود:

- ارتباط شما با این شخص چگونه بوده است؟

- شما این فرد را از لحاظ جسمانی، ظاهری و شخصیتی چگونه توصیف می‌کنید؟

- آیا واقعه‌ای برایتان رخ داده است که شخصیت او را بهتر بشناسید؟

- از کدام جنبه زندگی او بیشتر لذت می‌برید؟

- کدام جنبه زندگی او شما را دیوانه می‌کند؟ - او چه درسی به شما داده که احساس می‌کنید اهمیت داشته است؟

- اگر بخواهید نکته‌ای را برای او بازگو کنید که بیشتر نگفته‌اید، آن نکته چیست؟

تعدادی پرسش درباره وقایع و حوادث:

- مهم‌ترین واقعه از نظر شما کدام است؟ - شما با آن واقعه چه ارتباطی داشتید؟

- با چه کسانی این واقعه را تجربه کردید؟ - آیا لحظه خاصی در این واقعه وجود داشته

که برایتان جالب باشد؟ - در زمان این رویداد چه احساسی داشتید

(ترس، لذت و...)? - از این واقعه چه درسی گرفتید؟

- این واقعه چگونه زندگی شما را تغییر داد؟

تعدادی سؤال درباره مکان زندگی شما:

- وضعیت مکان را چگونه توصیف می‌کنید؟ - با چه کسی در این مکان شریک هستید؟

- چه تجربیاتی کلی در زندگی دارید که مربوط به این مکان می‌شود؟

- آیا تجربه خاصی در این مکان دارید؟ - از ارتباطتان با این مکان چه درس‌هایی

گرفته‌اید؟ - بعد از مدتی که به این مکان بازگشته‌اید، آیا

تغییراتی در آن حاصل شده است؟

پرسش‌هایی درباره شغل شما:

- شغل شما چیست و یا اینکه شغل مورد علاقه شما کدام است؟

- قبل از احراز این شغل، چه تجارب، علایق و آگاهی‌هایی داشته‌اید؟ آیا انگیزه خاصی باعث شده که شما به این شغل روی آورید؟

- چه کسانی در شکل‌گیری دوران زندگی شغلی‌تان و علاقه‌مند کردن شما به این حرفه مؤثر بوده‌اند و شما را در این امر کمک کرده‌اند؟

- شغل شما تا چه اندازه بر زندگی‌تان تأثیر گذاشته است (خانواده، دوستان و محل زندگی)؟

- نکته برجسته زندگی کاری و غیر کاری شما چیست؟

به دنبال موفقیت

همان‌طور که روزنامه‌های محلی، صفحات خود را متناسب با خوانندگانشان ارائه می‌کنند،

رادیوهای محلی نیز باید محتوای برنامه‌های خود را به مسائل محلی معین - که مربوط به مردم آن

محل می‌شود - اختصاص دهند. اما بحث بر سر این است که مردم را به کجا دعوت کنند تا از این

طریق مشارکت داشته باشند. اگر شما به جایی دعوت شوید که مصاحبه‌ای مختصر داشته باشید

و یا اینکه در استودیو برای برنامه خاصی حاضر شوید، فرصت‌های بیشتری در اختیار دارید. اگر

چیزهای خوبی برای گفتن داشته باشید و خوب هم صحبت کنید، این شانس وجود دارد که

شنوندگان برنامه دوست دارند صحبت‌های مهمان شما را بشنوند، نه صحبت‌های شما را. شما موظف هستید مهمان برنامه را در صحبت کردن درباره موضوع و مسئله اصلی مصاحبه، هدایت کنید. هرگز در مصاحبه موضع خاصی نداشته باشید، زیرا این نقش و وظیفه شما نیست. البته این به آن معنا نیست که نباید سؤالات انتقادی مطرح کنید، بلکه مراد این است که مسئله را به صورت شخصی درنیاوید.

ایستگاه رادیویی بارها از شما دعوت کند؛ زیرا ایستگاه‌های رادیویی نیز مانند روزنامه‌نگاران اگر

کسی را ببینند که منبع موثقی برای ابراز عقیده مناسب با اهداف آنها باشد، دیگر خود را برای

جست‌وجوی افراد دیگر به زحمت نمی‌اندازند. شما می‌توانید این فرایند را از طریق انجام یک

فعالیت ویژه یا از طریق انتشار مقاله در نشریه یا ایجاد ارتباط مستقیم با ایستگاه آغاز کنید.

البته یک روی سکه شانس صحبت کردن است و روی دیگر آن، چگونگی ارائه مطالب در

هنگام شرکت در برنامه. بیشتر فرصت‌های خوب و مناسب به‌وسیله مردمی به هدر می‌رود که

برای موقعیت‌های لازم به خوبی آماده نشده‌اند و از انتظارات موجود ناآگاهند؛ بنابراین لازم است

در این زمینه پیشنهادها و نکته‌هایی ارائه کنیم. اگر می‌خواهید پیامتان به خوبی به مخاطب

برسد، باید با اهداف او تناسب داشته باشد؛ بنابراین قبل از آنکه در یک برنامه رادیویی

شرکت کنید، بهتر است به آن برنامه گوش کنید. هر ایستگاه رادیویی شنوندگان خاص خود را دارد

و شما باید با آنها به زبان خودشان صحبت کنید، زیرا در یک ایستگاه رادیویی، برنامه‌های مختلف به بخش متفاوتی از اجتماع شنونده‌ها نظر دارد. گوینده‌های خوب در رادیو چیزهای زیادی به شنونده‌ها یاد می‌دهند، اما متأسفانه شنونده‌های زیادی با گوش دادن به سخنان اشتباه در رادیو، به اشتباه می‌افتند. برای آنکه سخنان شما نتیجه بدهد، باید متقاعدکننده باشد، یعنی حداقل خودتان را متقاعد کند.

داشتن اطلاعات و آگاهی باارزش است، اما ضرورت ندارد که مخاطب را به یکباره در مقابل انبوه اطلاعات قرار دهید. لازم نیست شما مانند یک کارشناس آگاهی داشته باشید، بلکه همان اندازه کفایت می‌کند که بتوانید مطالب را به صورت مفاهیم کلیدی که برای هر فردی قابل درک باشد، ارائه کنید. شاید شما به یادداشت‌نویسی که همان نوشتن نکات کلیدی است اقدام می‌کنید، اما در هنگام بحث و ارائه

مصاحبه‌های تولیدی کاملاً متفاوت است. در مصاحبه زنده ممکن است شما به‌طور ناخودآگاه عباراتی را بر زبان جاری سازید که قصد داشته‌اید آنها را برای آینده حفظ کنید و به همین علت شاید قبل از دستیابی به فرصت مناسب از صحنه خارج شوید. در اینجا وظیفه مصاحبه‌کننده است که شما را در مسیر درست قرار دهد یا اینکه شما را به کناری بکشد و به شما بگوید که شنوندگان چه چیزی می‌خواهند بشنوند. باید آنقدر توانایی داشته باشید که بتوانید از پاسخ برخی پرسش‌های اساسی و هدفدار شانه خالی کنید و به پرسشی که برایتان آسان است پاسخ دهید و اگر احساس کردید که سؤالی نامربوط و گمراه‌کننده است، خیلی مؤدبانه بگویید: «من متوجه می‌شوم که شما چه می‌پرسید، اما پرسش واقعی این است...». این یکی از راه‌های گریز است. شاید احساس کنید که تحت فشارید، اما هرگز نگذارید که این احساس شما بروز کند.

تخصص با عمل همراه است، بنابراین تا زمانی که نسبت به توانایی خود کاملاً مطمئن نیستید، اقدام به کاری نکنید. وقتی که یک ایستگاه رادیویی از شما نظری می‌خواهد، به آن معنا نیست که شما حتماً صاحب‌نظرید؛ اگر واقعاً توانایی و صلاحیت پاسخگویی دارید، در این کار سهیم شوید، وگرنه ممکن است با مشارکت خود کارها را خراب کنید. بنابراین لازم است بدانید که چه زمانی باید از شرکت در مصاحبه خودداری کنید و یا حداقل آن را به تعویق بیندازید تا فرصت مشورت با دیگران و کسب آمادگی لازم را به دست آورید.

هرگز به رسانه‌ها اجازه ندهید که به کمک شما جامعه را به دو قشر متوسط و بنیادگرا تقسیم کنند. مهمانان مصاحبه‌های رادیویی بحث و مجادله را دوست دارند، اما این بحث و مجادله‌ها نمی‌توانند به درک مباحث شما از سوی مردم کمک کنند. سخنان شما باید متناسب با اهداف

عادت کنید که صدایان را از طریق ضبط بشنوید. ممکن است هر کس بگوید صدای من اینگونه نیست. به آنچه واقعاً انجام می‌دهید فکر کنید و سپس به آن عادت کنید. به صدایان آنگونه گوش کنید که گویی شنونده‌ای هستید که گوینده را نمی‌شناسید. آیا همه گام‌هایی را که ذکر شد، به ترتیب برداشته‌اید؟ از تمامی تجربیات خود برای انجام مصاحبه بعدی بهره ببرید.

مطلب به توضیحات بیشتری نیاز دارید که به‌طور حتم، نباید این توضیحات موجب بی‌توجهی شما به یادداشت‌هایتان شود.

رادیو یک رسانه شنیداری است، پس این نکته را در نظر بگیرید که دارید با یک فرد واقعی صحبت می‌کنید، حتی اگر از طریق یک خط تلفن و یا از داخل استودیو باشد؛ بنابراین لازم است مشارکت شما زنده و پرحرارت باشد. البته نه زیاد هیجانی باشید و نه خشک و یکنواخت؛ اگر این اندیشه را که در رادیو صحبت می‌کنید از ذهن خود خارج کنید و به خود تلقین کنید که گویی با یکی دو نفر به‌طور حضوری صحبت می‌کنید، قطعاً سخنان شما تأثیر بیشتری بر مخاطب خواهد گذاشت. آمادگی برای انجام مصاحبه به‌ویژه در نوع زنده آن از اهمیت زیادی برخوردار است و مانع از گرفتار شدن شما می‌شود. در واقع، مهارت‌های تهیه مصاحبه‌های زنده با

در طول این مدت خونسردی خود را حفظ کنید. فرضیه‌های اشتباه را تصحیح کنید و با آنها همراه نشوید و هرگز موضع دفاعی به خود نگیرید. تا جایی که می‌توانید به بخش مثبت قضیه فکر کنید.

و اما مصاحبه تولیدی، راهبردها و قواعد خاص خود را می‌طلبد؛ شما باید سخنانتان را کوتاه کنید و از گفتن مطالبی که ارتباط چندانی به موضوع ندارد بپرهیزید تا بتوانید از به‌هدر رفتن انرژی زیادی که جهت ویرایش صرف می‌شود جلوگیری کنید. برای مثال، به جای اینکه بگویید: «من عضو شورا را جهت بیان عقایدش انکار نمی‌کنم، اما می‌توانم با آنچه او می‌گوید مخالفت کنم»، می‌توانید بگویید: «من حق عضو شورا را جهت بیان عقایدش انکار نمی‌کنم» و سپس این جمله را به آن بچسبانید: «من با عضو شورا مخالفم».

و نوع مخاطب ایستگاهی باشد که از طریق آن صحبت می‌کنید. عده زیادی از شنوندگان از شغل و تخصص شما سردر نمی‌آورند، بنابراین از به‌کاربردن اصطلاحات فنی خودداری کنید، مگر آنکه بسیار ضروری باشد. برای افرادی که نسبت به تخصص و حرفه شما آشنایی ندارند، این کلمات تنها مفهومی دست و پا شکسته دارد. این حالت در جایی که از کلمات اختصاری ناآشنا نیز بهره می‌بریم، صادق است.

یک نکته ساده اما حائز اهمیت این است که در زمان مصاحبه نباید گیج و سردرگم باشید و هرگز تحت فشار ناشی از موقعیت قرار نگیرید. قبل از شروع مصاحبه، دوش بگیرید و لباس‌های راحت بپوشید و در جایی راحت بنشینید. تلفن همراه خود را خاموش کنید و مطمئن باشید که مردم اطرافتان می‌دانند که شما در حال مصاحبه‌اید؛ هیچ چیز بدتر از این نیست که تلفن همراهتان

زنگ بزند و یا کسی از شما بپرسد که آیا سوئیچ ماشین او را ندیده‌اید و این در حالی است که شما سعی می‌کنید بر روی مسئله‌ای تمرکز کنید. البته به منظور جلوگیری از برگشت صدا، رادیوی خود را خاموش کنید. شما نمی‌توانید همزمان با صحبت کردن به رادیو نیز گوش دهید، بنابراین بهتر است شخص دیگری مصاحبه را ضبط کند تا شما بتوانید بعداً به آن گوش دهید.

مصاحبه‌کننده رادیویی

شاید یک عمر وقت لازم باشد تا یک مصاحبه‌کننده خوب رادیویی بشوید. هر مصاحبه رادیویی دارای مشکلات خاص خود است. در یک برنامه یک مصاحبه می‌تواند چندین دقیقه به طول انجامد و یا اینکه به‌طور خلاصه ارائه شود. ضمناً این نکته را در ذهن داشته باشید افرادی که با آنها مصاحبه می‌شود ممکن است در پاسخگویی به شما انگیزه‌هایی خاص داشته باشند. بعضی اوقات برخی افراد موظفند به پرسش‌های شما پاسخ گویند، زیرا مسئولیت عمومی دارند. در برخی موارد دیگر مصاحبه‌شونده تعهدی به پاسخگویی ندارد، اما به پرسش‌ها پاسخ می‌دهد؛ زیرا چنین ترغیب شده که کسب تجربه ارزش زیادی دارد. در ادامه به تشریح دو نوع مصاحبه می‌پردازیم: مصاحبه‌های آزاد و مصاحبه‌های الزامی.

به خاطر داشته باشید که تفاوت‌ها غالباً شفاف و روشن نیستند و دیگر آنکه ممکن است مصاحبه‌ها عوامل و عناصر هر دو نوع را داشته باشند.

مصاحبه‌های آزاد

در مصاحبه‌های آزاد، فرد تشویق می‌شود تا در یک واقعه یا تجربه سهیم شود و البته این امر به‌طریقی ساده و دوستانه صورت می‌گیرد. مصاحبه‌های آزاد شامل اشکال ذیل هستند:

الف- مصاحبه‌های مربوط به منافع

بشری

- گفت‌وگو با رهبر یک گروه کُر جوان که گروه را برای اجرای موسیقی به جشنواره بین‌المللی برده است.

- مصاحبه با یک دلال سابق موادمخدر که اکنون یک مرکز جوانان را اداره می‌کند که در دسته‌ها و باندهای خیابانی بوده‌اند.

برش‌هایی از زندگی شخصی افراد - مصاحبه با اولین زنی که مسئول زندانی در آفریقای جنوبی شده است. او چطور آدمی است؟

- مصاحبه با قهرمان سابق شای المپیک که اکنون قصد دارد نماینده مجلس شود. چه عاملی سبب گرایش او به سیاست شده است؟

ب- مصاحبه‌های بسیار حساس

- مصاحبه با بازمانده یک «سوء استفاده از کودکان» که اکنون می‌خواهد داستانش را به خاطر دیگران، که شاید در موقعیت مشابه او باشند، بازگو کند.

مصاحبه‌های الزامی

این‌گونه مصاحبه‌ها جهت گرفتن پاسخ برای پرسش‌های طرح‌شده در اخبار به‌کار می‌روند. گزارشگران رادیویی معمولاً این نوع از مصاحبه را زمانی به‌کار می‌برند که می‌خواهند پرسش‌هایی را از کسانی بپرسند که برای شنوندگان مهم هستند؛ مانند مأموران منتخب یا سخنگوی یک شرکت. پرسیدن پرسش‌های دشوار یا افشاکننده بدون به‌کارگیری صدای تهاجمی چالش به حساب می‌آید. در این راه از این اصول بهره بگیرید:

- صدایتان را بالا نبرید.
- هرگز صدایتان بلندتر از صدای مصاحبه‌شونده نباشد.

- اگر لازم است مداخله کنید، اجازه دهید مصاحبه‌شونده نفسی تازه کند و آنگاه پرسش‌ها را مطرح کنید.

- مطمئن شوید که در مسیر واقعیت گام برمی‌دارید.

مثال‌هایی از مصاحبه الزامی و اجباری

- صحبت با وزیر بهداشت راجع به یک سری از واکسن‌های فاسد. او راجع به واکسن‌ها به شنوندگانش چه خواهد گفت؟

- مصاحبه با سخنگوی یک شرکت راجع به لغو ناگهانی تولید یک اسباب‌بازی مشهور. او راجع به امنیت و سلامت چنین تولیداتی چه می‌تواند بگوید؟

- صحبت با رئیس یک شرکت راجع به اتهام اختلاسی که با آن مواجه است. او چه نقشی در قضیه دارد؟

آمادگی برای انجام مصاحبه

برنامه‌ریزی برای انجام یک مصاحبه، هنری جذاب، پیچیده و غیرقابل پیش‌بینی است. مصاحبه‌کننده نمی‌داند که چه اتفاقی رخ خواهد داد. در چنین شرایط و اوضاع و احوالی آمادگی، کلید اصلی است. هنگام آماده‌شدن برای انجام

مصاحبه سؤالات ذیل را در نظر داشته باشید:

چه کسی

- با چه کسی مصاحبه می‌کنیم؟

- چه کسی مصاحبه‌کننده است؟

چرا

- چرا با این شخص مصاحبه می‌شود؟

- آیا این شخص حرفی برای گفتن دارد؟

- آیا مصاحبه بخشی از یک واقعه یا گزارش

است، یا اینکه مصاحبه کل واقعه است؟

چه

- موضع و تمرکز اصلی مصاحبه چیست؟

- چه پرسش‌هایی مطرح می‌شود؟

- برای تسهیل مشارکت در مصاحبه چه

نکاتی ضروری است؟

- برای انجام مصاحبه به چه مجوزهایی نیاز

است؟

- این مصاحبه سبب برانگیخته‌شدن چه نوع

مسائل اخلاقی می‌شود؟ چگونه باید با آنها کنار

آمد؟

کجا

- مصاحبه در کجا صورت می‌گیرد، در خیابان

یا در استودیو و یا جایی دیگر، مثل کافه‌ای

عمومی یا منزل شخصی؟

- آیا در موقعیت خطرناک قرار دارید یا خیر؟

- آیا در آنجا مخاطبی حاضر است یا خیر؟

چه وقت

- مصاحبه چه زمانی انجام می‌گیرد؛ صبح،

عصر یا شب؟

- مصاحبه چه زمانی پخش می‌شود؛ صبح،

عصر یا شب؟

- آیا مصاحبه، در طول و یا پس از یک واقعه

احساسی یا شادکننده و هیجان‌انگیز صورت

می‌گیرد؟

چگونه

- آیا مصاحبه به‌صورت زنده پخش می‌شود، یا

به‌صورت ضبطی که بعداً تدوین شود؟

- طرف مورد مصاحبه چگونه برای انجام

مصاحبه آماده می‌شود؟

- طرف مورد مصاحبه تا چه اندازه راجع به

تمرکز اصلی موضوع مصاحبه از قبل اطلاعاتی

کسب می‌کند؟

- آیا تماس گیرندگان می‌توانند پرسش‌هایی

مطرح کنند؟

مصاحبه‌کننده، شنونده‌ای بزرگ است، می‌داند

که کی و چگونه پرسش‌ها را بپرسد، دارای

مهارت‌های ارتباطی خوبی است، انعطاف در مصاحبه دارد، می‌داند که پرسش‌های مصاحبه باید طبق یک نظم پرسیده شود و همچنین می‌داند که چگونه و کی پرسد «چرا».

به توانایی‌های فطری خود اعتماد داشته باشید. اگر درخصوص وضعیت یا زمان مصاحبه احساس آرامش نمی‌کنید، وضعیت دیگری را پیشنهاد کنید. اگر انجام این کار امکان‌پذیر نبود، همکاری دیگر بیابید. از سوی دیگر دبیر خبر شما باید بداند که کجا می‌روید و در چه زمانی بروید. شماره تلفن همراهمان را بدهید. به خاطر داشته باشید هیچ مصاحبه‌ای آنقدر ارزش ندارد که جانتان را به خطر بیندازد. اگر احساس خوبی ندارید، هرگز به دنبال این مصاحبه نروید.

اما راجع به طرف مورد مصاحبه (مصاحبه‌شونده) نیز باید اصول و نکاتی را در نظر داشته باشید که در ادامه به بیان این ویژگی‌ها و اصول می‌پردازیم:

- از اعتمادبه‌نفس و شمرده صحبت کردن مصاحبه‌شونده اطمینان حاصل کنید. این مسئله در جایی بیشتر اهمیت پیدا می‌کند که مصاحبه شما یک گفت‌وگوی کوتاه و مختصر نباشد.

- از جنسیت مصاحبه‌شونده آگاه باشید. با مردم براساس جنسشان به‌طور کلیشه‌ای برخورد نکنید. همه پرستاران زن و همه سربازان مرد نیستند. اگر همسر یا پدر یک زن به وی اجازه مصاحبه نمی‌دهد، چگونه با این مسئله برخورد می‌کنید؟ آیا از این مسئله می‌گذرید یا اینکه آنقدر بحث می‌کنید تا راه‌حلی برای آن بیابید؟

- فراتر از ظاهر افراد قضاوت کنید. یک فرد برای آنکه کارشناس باشد نیازی به مدرک دانشگاهی ندارد. برای مثال یک فروشنده بازاری ممکن است دیدگاه بهتری در مورد اقتصاد نسبت به یک استاد دانشگاه ارائه کند.

چشم و گوش‌تان متوجه کسانی باشد که حرفی برای گفتن دارند و آن را بهتر بیان می‌کنند. دانستن یک سری مطالب مربوط به مصاحبه‌شونده، ضروری است:

- وی از چه اعتباری برخوردار است؟
- به چه دلیل وی بهترین گزینه برای مصاحبه است؟

- وی از چه زمینه‌ای برخوردار است؟
- وی چه حرفی برای گفتن دارد؟
- آیا آدم جالب‌توجهی است؟
- آیا جنبه‌های بی‌نظیری ارائه می‌دهد؟

مصاحبه فوری پس از وقوع یک حادثه احساسی و دردناک مستلزم داشتن مهارت‌هایی است. در اینجا برخی از پیشنهادها را مربوط به این نوع از مصاحبه‌ها ارائه می‌شود:

درخواست مصاحبه: قبل از آنکه گوشی تلفن را بردارید و درخواست مصاحبه نمایید، اصول و قواعد ذیل را به کار گیرید. ابتدا تصمیم بگیرید:

- چرا می‌خواهید با این فرد مصاحبه کنید؟
- چه زمانی می‌خواهید مصاحبه کنید؟
- چگونه می‌توانید با آن فرد ارتباط برقرار کنید؟ آیا لیستی از اسامی جهت برقراری تماس دارید؟

قبل از تماس
- تمرین کنید. به منظور پیشگیری از فراموشی برخی نکات، مطالب اصلی را که می‌خواهید بگویید، یادداشت کنید.

- آماده باشید که در صورت نبودن فرد موردنظر، قراری برای بعد بگذارید.

در طول مکالمه
- در صورت امکان، با روی‌گشاده و اعتمادبه‌نفس و دوستانه برخورد کنید.

- یادتان باشد که این تنها فرصتی است که در آن می‌توانید از طرف مقابل جواب «آری» بگیرید.

- آمادگی لازم را جهت تشریح این نکته داشته باشید که چرا انجام این مصاحبه برای شنوندگان مهم است.

- آمادگی روبه‌رو شدن با این گونه پیشنهادها را داشته باشید.

- به‌خاطر داشته باشید که مؤدب، مثبت، شفاف و صادق باشید.

گاهی ممکن است فردی با انجام مصاحبه موافقت کند ولی بخواهد پرسش‌ها را از پیش ببیند. آنچه اهمیت دارد شناخت علت این کار است و اینکه این مشکل را بدون دادن پرسش‌ها به وی حل کنید. شاید بتوانید چنین توضیح دهید که پرسش‌ها را از قبل آماده نکرده‌اید و اندک اندک وارد مراحل جدید می‌شوید.

آماده‌کردن پرسش‌ها از قبل می‌تواند سبب بروز مشکلاتی شود:

پیگیری: اگر موافقت کرده‌اید که پرسش‌های مصوب را بپرسید، شما احتمالاً مشکلاتی درخصوص پرسش‌ها و پیگیری آنها خواهید

داشت. اگر این اتفاق رخ دهد، شما با شغلتان به‌عنوان مصاحبه‌کننده تطابق ندارید.

تعادل: اگر نتوانید مصاحبه را به نحوی پیگیری کنید، تعادل آن از بین می‌رود.

تکرار: اگر مصاحبه‌شونده بداند که دقیقاً چه سؤالاتی را خواهید پرسید، مصاحبه خسته‌کننده و تکراری می‌شود.

سؤالات: تهیه لیست که توسط تهیه‌کننده برنامه یا یک همکار دیگر صورت می‌گیرد، روش خوب و مناسبی است.

پرسش‌ها باید به کشف قضیه یا موضوع کمک کنند. هدف این قضیه کدام است؟ مخاطبان باید به چه آگاهی‌هایی دست یابند؟ شنوندگان علاقه دارند به چه آگاهی‌هایی برسند؟

- به جنبه‌های ظاهری بُعدی دیگر بیفزایید. سؤالات «چرایی» اهمیت زیادی دارند. این پرسش‌ها راه کشف ناشناخته‌ها را هموار می‌کنند.

- زوایای گوناگونی برای مسئله مورد مصاحبه تدارک ببینید. اگر با سؤالات از پیش طرح‌شده بیابید، ممکن است نتوانید در صورت ضرورت با فرد دیگری مصاحبه کنید. لذا برای انجام مصاحبه‌هایش بیش از یک جنبه را باید در نظر بگیرید.

تصویری خلق کنید: پرسش‌هایی که جهت تشریح یک موضوع مطرح می‌شوند، از اهمیت زیادی برخوردارند. این توضیحات به شنونده قدرت می‌دهند که واقعه یا پیام را ببیند. ساده و صادق باشید: پرسش‌ها باید کوتاه،

ساده و شفاف باشند. دوباره قواعد و اصول «چه بگوییم» را مرور کنید. پرسش‌های چندلایه هرگز نباید در مصاحبه مطرح شوند. این گونه پرسش‌ها مصاحبه‌شونده و شنوندگان را گیج و سردرگم می‌کنند. پرسش‌ها باید تابع نظم منطقی باشند. به این خطمشی‌ها توجه کنید.

پرسش اول، نباید زیاد عمیق و پیچیده و گسترده باشد، زیرا ممکن است خطر از دست دادن و کنترل بر مصاحبه، شما را تهدید کند.

- پرسش‌های اصلی: ضرورت ندارد از یک روند تاریخی بهره بگیرید. فرصت آن را ندارید که همه مسائل را پوشش دهید. پس پرسش‌ها را براساس مسائل کلیدی متمرکز کنید که می‌خواهید آنها را بررسی نمایید.

- پرسش‌های پیرو: اینها پرسش‌های هستند

که مصاحبه‌کننده آنها را زمانی به کار می‌گیرد که از مصاحبه‌شونده می‌خواهد موضوع را بیشتر بشکافد.

- پرسش‌های جادویی: چرا؟

- پرسش‌های تشریحی و گشاینده

- بیشتر برایم بگو

- به اولین باری که گفتم ... برگردیم ...

- در فکرت چه می‌گذشت آنگاه که ...

سؤالات استفهامی، گاهی این‌گونه شروع می‌شوند:

- منظورت آن است که ...

پرسش‌های بسته

- پیامتان به ... چیست، در مصاحبه «نرم» به کار می‌رود.

مکان مصاحبه: گاهی نوع برنامه ایجاب می‌کند که مصاحبه در مکانی خاص انجام گیرد. برای مثال، اگر مصاحبه‌شونده مهمان یک برنامه گفت‌وگوست، مصاحبه باید در استودیو انجام گیرد و اگر مصاحبه بخشی از یک گزارش خبری زنده است، باید در فضای طبیعی انجام شود.

در زمانی دیگر، که مصاحبه براساس موضوع و مصاحبه‌شونده انجام می‌گیرد، به این موضوعات فکر کنید و آنها را در نظر بگیرید:

برنامه زمانی مصاحبه‌شونده:

- اگر سر او شلوغ است ولی صحبت‌هایش ضروری است، مصاحبه باید در محل کار یا زندگی انجام گیرد.

- در خصوص جایی که مصاحبه‌شونده باید در استودیو حاضر باشد اگر مسافت طولانی است، می‌توان تلفنی مصاحبه کرد.

- بررسی دیگر عواملی که می‌توانند بر مکان مصاحبه تأثیر بگذارند.

- جایی که لازم است جلوه‌های دیگری به مصاحبه افزوده شود. برای مثال، در مصاحبه با کاپیتان کشتی ماهیگیری بهتر است از جلوه‌های صوتی چون صدای اقیانوس و زمینه‌های مربوطه استفاده شود. انجام مصاحبه در مکان به این معناست که باید تمامی تجهیزات ضبط، به همراه برده شود. لیست ابزار و وسایلی را که باید ببرید، چک کنید تا چیزی جا نماند.

صدای زمینه خوب آماده‌شده، بهترین وسیله برای ایجاد زمینه در مصاحبه است، اما به خاطر داشته باشید که اگر به خوبی دقت نکنید، ممکن است آن را به خوبی ضبط نکنید.

اگر می‌خواهید پیامتان به خوبی به مخاطب برسد، باید با اهداف او تناسب داشته باشد؛ بنابراین قبل از آنکه در یک برنامه رادیویی شرکت کنید، بهتر است به آن برنامه گوش کنید. هر ایستگاه رادیویی شنوندگان خاص خود را دارد و شما باید با آنها به زبان خودشان صحبت کنید، زیرا در یک ایستگاه رادیویی، برنامه‌های مختلف به بخش متفاوتی از اجتماع شنونده‌ها نظر دارد.

اداره مصاحبه: مصاحبه‌های رسمی و غیررسمی از مهارت‌های یکسانی بهره می‌برند به این قرار:

- گوش کردن

- پرسیدن سؤالات مؤثر

- تمرکز کردن

این مهارت‌ها، بخشی از ارتباطات هر روزه ما هستند. این بخش به ما یاد می‌دهد که چگونه این مهارت‌های طبیعی را صیقل بخشیم و از آنها هوشیارانه استفاده کنیم.

در طول مصاحبه: سعی کنید با افراد به‌طور جداگانه صحبت کنید، ظاهری متبسم داشته باشید، به‌طور طبیعی و آرام تنفس کنید و طبیعی و راحت صحبت کنید.

- از پرسش‌های مکتوب بهره ببرید تا تمرکزتان از بین نرود.

- از پرسش‌هایی بهره ببرید که بسته نباشند و از کلماتی مثل «چگونه» و «چه» و «چرا» استفاده کنید تا مصاحبه‌شونده را تشویق به پاسخ‌دادن نمایید.

- پرسش‌هایی ساده و کوتاه پرسید. هرگز پرسش‌های چندلایه که پاسخ آنها برای مصاحبه‌شونده دشوار است، نپرسید.

- پرسش‌هایی پرسید که پاسخ آنها «بله» و «خیر» باشد و یا اینکه جواب‌های یک کلمه‌ای داشته باشد تا تمرکز مصاحبه‌شونده حفظ شود. پیگیری پاسخ‌ها از طریق پرسیدن «چرا» به خوبی انجام می‌گیرد.

- از مصاحبه‌شونده بخواهید که مثال‌ها و تجربیات و وقایع واضح را بیان کند. برای مثال، به اولین باری که اجرای عمومی داشتید برگردیم؛ چه اتفاقی رخ داد؟

- به خواست شنوندگان توجه داشته باشید.

آنها می‌خواهند شما چه پرسش‌هایی بپرسید؟

- در طول مصاحبه دقت خود را از طریق ارتباط چشمی، حرکات بدن و تکرار اطلاعات کلیدی نشان دهید. (شما گفتید که از شش سالگی به آهنگ‌سازی پرداختید. چطور توانستید این کار را در چنین سنی انجام دهید؟) اما مواظب باشید که عکس‌العمل‌های شما تکراری و خسته‌کننده نشوند، - مانند تکرار بله، بله، یا سایر تکیه‌کلام‌هایی که برخی دارند - زیرا برای شما در زمان تدوین مصاحبه برای پخش در دسرهایی ایجاد می‌کنند.

- به خاطر داشته باشید که باید به مصاحبه‌شونده کمک کنید که در یک مصاحبه زنده و جالب شرکت کند. در ضمن موضوع مورد بحث را به او بگویید. مصاحبه‌کننده باید مسئول باشد و قبول مسئولیت کند، اما نباید از مصاحبه به منظور نشان دادن زندگی خود بهره ببرد.

- اگر لازم است به میان کلام مصاحبه‌شونده بروید، این کار را با خنده انجام دهید و این زمانی است که او می‌خواهد نفسی تازه کند. هرگز در این لحظه صدایتان را بالا نبرید. هرگز میان صحبت او ندرید، زیرا این کار ناپسندی به حساب می‌آید.

- هنگام مصاحبه به دقت گوش کنید.

- پرسش‌های دنباله‌دار بپرسید.

برای پیشرفت کار

- به ساعت خود نگاه کنید و سعی کنید در مصاحبه تمامی مطالبی را که در نظر داشتید، پوشش دهید.

در مورد مطالبی که می‌خواهید صحبت کنید، تصمیم بگیرید. سپس اگر فرصت کافی برای صحبت کردن نداشته باشید، آنچه مقدم می‌دانید، انتخاب نمایید و درباره آنها صحبت کنید. کوتاه و ساده صحبت کنید. فکر کنید چگونه می‌توان پرسش‌های منفی را با پاسخی مثبت همراه کرد.

- به خاطر داشته باشید که موضوع مصاحبه را به خوبی می‌دانید.

- روی مطالب اصلی تمرکز کنید.

- مطالبتان را به کمک مثال‌هایی واقعی، حیات ببخشید.

- به آرامی و وضوح سخن بگویید.

- در طول مصاحبه به مصاحبه‌کننده بنگرید، گویی که با دوستان صحبت می‌کنید.

- اگر پاسخ را نمی‌دانید، حقیقت را بگویید و سعی نکنید دروغ بگویید. یادتان باشد که خود را به آنچه مصاحبه‌کننده می‌خواهد بداند، محدود

- ابتدا از نزدیک شدن بسیار زیاد به میکروفون و صحبت کردن در آن خودداری کنید، بلکه بر فراز آن صحبت کنید.

- هرگز در مصاحبه از طریق تلفن همراه شرکت نکنید، زیرا سبب افت کیفیت صدا می‌شود.

- هنگامی که از طریق تلفن مصاحبه می‌کنید، مستقیماً داخل دهنی صحبت نکنید، بلکه آن را از دهنتان دورتر نگاه دارید؛ زیرا کیفیت صدایتان پایین می‌آید.

- یک مصاحبه زنده و با نشاط انجام دهید و به طور طبیعی صحبت کنید.

- متوجه باشید که وجود حالاتی مانند لبخند که می‌تواند به بیان شما کمک کند، نقش مؤثری دارد.

- از عبارات و جملات کوتاه استفاده کنید.

- از تنفس غافل نشوید.

گاهی ممکن است فردی با انجام مصاحبه موافقت کند ولی بخواهد پرسش‌ها را از پیش ببیند. آنچه اهمیت دارد شناخت علت این کار است و اینکه این مشکل را بدون دادن پرسش‌ها به وی حل کنید. شاید بتوانید چنین توضیح دهید که پرسش‌ها را از قبل آماده نکرده‌اید و اندک اندک وارد مراحل جدید می‌شوید.

- زمان به پایان رساندن مصاحبه را به خوبی در نظر داشته باشید و این کار را به طور طبیعی انجام دهید. هرگز نگویید: «خب، می‌ترسم اگر ادامه دهم وقت کم بیاوریم»؛ زیرا مصاحبه‌شونده و شنوندگان احساس می‌کنند گول خورده‌اند و شما یک فرد غیرحرفه‌ای به نظر خواهید رسید.

- خیلی ساده و بی‌تکلف از مصاحبه‌شونده تشکر کنید و حاشیه نروید.

قبل از مصاحبه: ابتدا راجع به مصاحبه تحقیق کنید؛ از جمله راجع به مدت و زمینه آن. پرسش‌هایی درباره مخاطبان برنامه بپرسید. در مورد پرسش‌های مصاحبه از مصاحبه‌کننده توضیح بخواهید تا بدانید در چه مسیری قرار دارند. اگر در یک مصاحبه گروهی شرکت می‌کنید، تحقیق کنید یا ببینید سایر شرکت‌کنندگان چه کسانی هستند و اینکه خود را برای دادن چه پیام‌هایی باید آماده کنید.

کنید. اگر احساس می‌کنید ضرورتی وجود ندارد، خود را مقید نکنید که بحث را ادامه دهید.

- مراقب باشید که به مصاحبه‌کننده اجازه ندهید حرف در دهانتان بگذارد. هرگز پاسخ‌های تهاجمی ندهید، زیرا گاهی این خواست مصاحبه‌کننده است. هرگز بیانات غیرواقع را بی‌پاسخ نگذارید.

- مراقب باشید سخنانی نگویید که سبب بروز بحث و جدل شود. گاهی برخی مصاحبه‌کنندگان احساس آرامشی در شما ایجاد می‌کنند تا بتوانند اطلاعاتی به‌دست آورند که اگر محیط دوستانه نبود، چنین اطلاعاتی را به دست نمی‌آوردند. اگر اطلاعاتی را صرفاً جهت ایجاد زمینه ارائه می‌کنید، مراقب ایجاد بحث و مذاکره باشید.

رادبو: برای حضور در مصاحبه رادیویی رعایت برخی اصول ضرورت دارد که باید به آنها توجه کنید:

دخالت: چنین مصاحبه‌کننده‌ای به ندرت به شما اجازه می‌دهد که کلامتان منعقد شود و غالباً آن را با سؤال دیگری قطع می‌کند که در واقع این عمل فنی است جهت گمراه‌سازی و عصبانیت مصاحبه‌شوندگان بی‌تجربه، که غالباً در راه رسیدن به این هدف، موفق می‌شوند.

راهبرد: به‌خوبی به سخنان مصاحبه‌کننده گوش دهید. هرگاه سخن شما را قطع کرد، با آگاهی و دانش کافی مجدداً مطلب خود را کامل کنید.

مفسر: این‌گونه مصاحبه‌کنندگان گاه به نحو نادرستی سخنانی را که گفته‌اید، تکرار می‌کنند. متأسفانه، در این سناریو، مصاحبه‌شوندگان بی‌تجربه غالباً با آن چیزی موافقت می‌کنند که هرگز نگفته‌اند.

راهبرد: ابتدا به آنان متذکر شوید که تفسیرشان اشتباه است و مجدداً با تأکید بر جنبه‌های مثبت مورد صحبت خود، به سخنانتان ادامه دهید.

کنترل مصاحبه

- آیا وظایف ضروری مربوط به برنامه مخاطبان را به انجام رسانده‌اید.

- آیا نکات اصلی را روی کارت نوشته و آنها را حفظ کرده‌اید؟ بیشترین تمرکزتان را روی چند نکته قرار دهید و یک یا دو واقعه را برای بیان، در نظر داشته باشید.

- آیا آمادگی لازم برای پرهیز از به‌کارگیری زبان تخصصی و فنی و پاسخ‌های طولانی و بهره‌گیری از یک زبان عمومی را دارید؟

- آنگاه که مصاحبه رو به پیشرفت است، آیا شما آرامش و راحتی خود را از دست می‌دهید؟
- آیا در هنگام ضبط مصاحبه، رسمی و مؤدب هستید؟

- آیا در طول مصاحبه خونسرد و آرام هستید؟

آنچه گفته شد، رهنمودها و راهکارهایی بود برای مصاحبه‌شوندگان که بتوانند بهتر به پرسش مصاحبه‌کننده پاسخ دهند، به نحوی که بتوانند به اهداف و مقاصد اصلی‌شان دست یابند.

بایدها و نبایدهای مصاحبه رادیویی

برای مصاحبه‌شونده

قبل از مصاحبه: به خاطر داشته باشید که این فرصت به شما داده شده که آنچه می‌خواهید و توجیه‌کننده کار شماست، به مخاطبان بگویید. گزارشگران، مجریان و تهیه‌کنندگان در کنار شما هستند. آنها نیز می‌خواهند برای برنامه‌هایشان یک بخش جالب داشته باشند. لذا به مصاحبه به‌عنوان بخشی بنگرید که مخاطبان را سرگرم می‌سازد و مطلع می‌کند. از سویی، شما یک کارشناس هستید و نیاز به آمادگی زیاد ندارید. دو یا سه جنبه مهم در بحثتان را مشخص کنید تا بتوانید به نحوی روی آنها کار کنید. راجعه چگونه بیان عادی مطالب فکر کنید.

به کمک تهیه‌کننده راجعه آنچه می‌خواهید پوشش دهید فکر کنید. راجعه به بخش منطقی قضیه فکر کنید اما انتظار نداشته باشید که مصاحبه‌کننده دقیقاً به آن موضوع تعلق خاطر نشان دهد. با وجود این می‌توانید برسید که اولین سؤال کدام است. این نکته در مصاحبه‌های زنده از اهمیت زیادی برخوردار است. ممکن است از ارائه اولین پاسخ شما، مصاحبه‌کننده از موضوع خارج شود و تصورش آن باشد که با یک گفت‌وگوی ساده مواجه است. این نشانه خوبی

است، زیرا مصاحبه‌کننده فهمیده است آنچه شما می‌گویید و پاسخ می‌دهید جالب است. بنابراین یک مصاحبه کوتاه راه بیندازید و راجعه نکات کلیدی قضیه موردمصاحبه فکر کنید و ارتباط میان هر مرحله را به خوبی بیابید.

از بیان ساده و دراماتیک بهره ببرید. عده‌ای از مردم نمی‌دانند که مشکلی وجود داشته است. در یک مصاحبه زنده برای بخش‌های خبری، مجری احتمالاً به تشریح مشکلی که با آن روبه‌رو بوده‌اید، خواهد پرداخت، اما این نباید مانع از توضیح دراماتیک مسئله توسط شما شود. پس به تشریح چگونگی حل مشکل توسط خودتان بپردازید. به مخاطبان بگویید که کار اصلی شما چیست، به این کارها باید پیش از مصاحبه اندیشیده باشید.

لیستی از عبارات کلیدی تهیه کنید، اما آنها را نخوانید. اگر احساس می‌کنید که لازم است تمریناتی انجام دهید با همسر و یا همسایه دیوار به دیوار حرف بزنید، البته نه با کسی که به موضوع شما آگاه است.

در طول مصاحبه: مصاحبه‌های زنده غیرقابل ویرایش‌اند؛ این وجه تمایز آنهاست. مصاحبه‌های ضبطی باید تا حد ممکن شبیه و نزدیک به مصاحبه‌های زنده باشند تا از اتلاف وقت و هزینه ویرایش پیشگیری شود.

تهیه‌کننده‌ها یک مصاحبه مستقیم و زنده را که نیازی به ویرایش ندارد بیشتر دوست دارند و مجدداً نیز با شما تماس خواهند گرفت. اجرای خوب یک مصاحبه زنده نیاز به تجربه زیادی دارد، لذا به کمک مصاحبه‌های ضبطی برای انجام مصاحبه‌های زنده می‌توان تمرین کرد.

به هر پرسش گوش کنید سپس به آن پاسخ دهید، مگر آن که قابل پاسخگویی نباشد. آرامش خود را حفظ کنید و این احساس را داشته باشید که باید پاسخی بدهید. می‌توانید به طور مبهم پاسخ پرسش‌ها را بدهید؛ دقیقاً مانند عادتی که برخی سیاستمداران دارند. شفاف و روشن و بدون پیچیدگی به سؤالات پاسخ دهید. هرگز بر مباحث غیرضروری پافشاری نکنید. بیان فنی و دشوار، کار تدوین و ویرایش را دشوار کرده و بسیاری از قابلیت‌های یک مصاحبه خوب را از بین می‌برد.

مصاحبه‌کنندگان مانند شنوندگان عادی هستند و پرسش‌هایی می‌پرسند و پاسخ‌هایی می‌خواهند.

به این پرسش‌ها به راحتی پاسخ دهید و اجازه دهید مصاحبه‌کننده پرسش‌های خود را بپرسد. راحت باشید. البته این به آن معنا نیست که شما موضوع را جدی نگرفته‌اید. از اینها گذشته چنین نشان دهید که به موضوع علاقه‌مند هستید.

از اینکه مطالب را تکرار کنید، واهمه نداشته باشید. در طول مصاحبه ضبطی مطالب تازه‌تری بگویید و سعی کنید از بازگشت به نکات اولیه پرهیز نمایید.

راجع‌به مکث و آوردن حروف اضافه در کلام نگران نباشید. در طول ویرایش این موارد اضافی حذف می‌شود. باید توجه داشته باشید که فرصت کافی برای بیان تمامی وقایع وجود ندارد. از عبارت «من»، «ما» و «تیم من»، هر کدام را که مناسب‌تر می‌دانید، استفاده کنید.

اگر لازم باشد برخی اصطلاحات و مفاهیم تشریح شوند، مصاحبه‌کننده شما را دعوت به انجام این کار می‌کند.

اگر تصور می‌کنید که نکته‌ای را ناگفته گذاشته‌اید، آن را بیان کنید. یکی از امتیازات مصاحبه ضبطی آن است که فرصت جهت‌دهی مجدد به مصاحبه را دارید. در یک مصاحبه زنده اگر احساس کردید که مصاحبه‌کننده نکته‌ای را فراموش کرده، باید مراقب باشید و سعی کنید تا مصاحبه را در مسیر واقعی قرار دهید.

طبق روال عادی لباس بپوشید و آنگاه که روی صندلی نشست‌اید آرام باشید و عادی رفتار کنید.

ممکن است مجری یا تهیه‌کننده از شما بخواهند که روش صحبت خود را تغییر دهید، زیرا در قابلیت شنیدن آن تأثیر می‌گذارد. ممکن است مصاحبه‌کننده این کار را از طریق ضربه روی میز و یا گفتن «بله» انجام دهد.

هنگام گفت‌وگو به صحبت خودتان توجه بیشتری بکنید و ببینید آیا تکیه کلام‌هایی مانند «بله» و «خوب» دارید یا خیر. شاید این تکیه کلام‌ها را در زمان پاسخ‌دادن به هر سؤالی داشته باشید. حال روی این ویژگی خود کنترل داشته باشید تا مانع از توجه و دقت شنونده نشوید. به خاطر داشته باشید که اگر با یک برنامه‌ساز، محقق، مصاحبه‌کننده و یا تهیه‌کننده صحبت می‌کنید، در حال گفت‌وگو هستید.